

Souborné vydání díla
Bohuslava Martinů

BOHUSLAV MARTINŮ

Epos o Gilgamešovi, H 351

Souborné kritické vydání díla
Bohuslava Martinů (série VI/2/1)
ed. Aleš Březina
Bärenreiter 2014, s. LVIII, 287.

BOHUSLAV MARTINŮ

Otevírání studánek H 354, Legenda z dýmu bramborové nati H 360, Romance z pampelišek H 364, Mikeš z hor H 375

Souborné kritické vydání díla Bo-
huslava Martinů (série VI/2/3)
ed. Vít Zouhar
Bärenreiter 2016, s. XLVI, 198.

V roce 2014 byl zahájen rozsáhlý projekt souborného kritického vydání díla Bohuslava Martinů, významného představitele naší hudební historie. Obecně vzato přichází tato řada po mnoha letech, kdy v našem prostředí nebyl žádný podobný projekt úspěšně (tedy ve formě uceleného tištěného vydání u renomovaného nakladatele) ani zahájen, natož pak dokončen. Poslední bylo Souborné kritické vydání děl Leoše Janáčka v roce 1977, které se nyní po čtyřiceti letech a různých peripetiích (problémy se dvěma nakladateli, nekoordinovanost dvojí ediční rady apod.) v podstatě s výjimkou jevištního díla chýlí ke konci. To, že by před lety avizovaný a po léta připravovaný dvořákovský projekt nakonec přece jen s patřil světlo světa, je jen málo pravděpodobné. Poněkud pošramocenou pověst našeho edičního snažení by měl tedy napravit právě Institut Bohuslav Martinů a nakladatelství Bärenreiter s projektem Souborného vydání děl Bohuslava Martinů. Jde

o vědeckou historicko-kritickou edici jednoho z našich nejproduktivnějších autorů, a proto je tento počín plánován při periodicitě vydání dvou svazků ročně na celých padesát let. Vydání edice je přitom po organizační a právní stránce velmi náročné, jelikož díla Bohuslava Martinů, ať už jde o prameny, ale především práva (Martinů dílo je ve většině zemí chráněno do roku 2029) jsou rozesety doslova po celém světě. Mezinárodní ediční rada rozdělila edici na základních osm okruhů, které nejlépe vyhovují struktuře skladatelovy tvorby:

- I. Jevištňní díla a filmová hudba (cca 43 svazků)
- II. Orchestrální hudba (cca 16 svazků)
- III. Koncerty a koncertní skladby (cca 17 svazků)
- IV. Komorní hudba (cca 9 svazků)
- V. Skladby pro klávesové nástroje (cca 3 svazky)
- VI. Sborny, kantáty, oratorium, písně (cca 8 svazků)
- VII. Skladatelovy klavírní výtahy (cca 7 svazků)
- VIII. Suplementa a varia (cca 1 svazek)

Z odhadovaných počtů svazků nejlépe vysvítá velikost a výjimečnost této ediční řady. Přípravný tým odborníků, který stanovil ediční zásady, měl nesporně výhodnější startovací pozici nežli např. Jarmil Burghauser a Jan Šolc při přípravě janáčkovské edice, neboť ti měli jen omezené možnosti čerpat ze zkušeností obdobných moderních zahraničních edic, a vytvořili tak vlastní, zcela autonomní a přitom velmi progresivní zásady, které však již od samého počátku vzbuzovaly emoce a vzbuzují je vlastně dodnes. V případě Martinů je tomu zcela jinak. Ediční zásady v podstatě kopírují nejmodernější ediční přístupy užívané v mezinárodním kontextu a vhodně je přizpůsobují přímo specifikům skladatele. Týká se to obsahové stránky, ale i formální – vzhledu tištěného

notového zápisu (zápisu metra, vzhledu akolády atp.). Pravidla mohou být pochopitelně drobně přizpůsobena po přípravě prvních svazků všech výše uvedených okruhů. Proto vydání prvních svazků bude postupně reprezentovat všechny okruhy.

Jako první byl vydán rozsáhlý svazek *Epos o Gilgamešovi*, H 351 (série VI/2/1) pocházející z posledního období skladatelova života. Edici připravil Aleš Březina. Ve svazku je podán zatím nejucelenější text o tomto díle, a to z různých aspektů (geneze – volba žánru, hledání tématu, hudební a formální východiska, volba jazyka, dále hledání nakladatele – příprava vydání, premiéra a ohlasy). Text vysvětluje původní vizi interpretace jako poloscénického díla, a to na základě přesvědčivých argumentů. V celém textu je množství citací a je striktně postaven na pramenech. Následují ukázky faksimilií důležitých notových pramenů. Část se samotným notovým textem je velmi svědomitě připravena. Jak je patrné z vydavatelské zprávy, hudební text byl vypracován na základě kolace všech relevantních pramenů a podle obecně stanoveného pravidla pro vydání, tedy pravidla poslední ruky. Samotná vydavatelská zpráva obsahuje soupis všech pramenů. Zpracování je spíše nadstandardní, například v soupisu korespondence. Domnívám se, že relevantní korespondence ke genezi díla, jeho vydání atp. je citována v předmluvě, a tam, kde Martinů v korespondenci řeší např. korektury, zaslouží si dopis samostatný popis a komentář jako skladatelova korektura. Soupis dopisů pouze s informací o datu, pisateli a uložení je tedy spíše formální, ale prakticky uživateli svazku nic neřekne (pokud bychom podobně uváděli soupis Janáčkových dopisů ve vydání například opery *Výlety páně Broučkovy*, bylo by to více než 900 záznamů). Na druhou stranu takový soupis jistě není na škodu. Perfektně je ve vydání stanoveno stemma, stejně jako popis

relevantních pramenů k edici i rozbor problémů v edici se vyskytujících. Ze soupisu rozdílů partitury a jednotlivých pramenů je zřejmé, jak nevelké, respektive malé tyto rozdíly jsou. Martinů byl zkrátka na rozdíl od temperamentního Janáčka pořádkumilovný autor. Celkově je svazek velmi kvalitně připraven, a reprezentuje tak vzorové zpracování pro další díla v daném okruhu.

Dalším svazkem v dané sérii, který je mi k dispozici, jsou kantáty na Burešovy texty *Otevírání studánek* H 354, *Legenda z dýmu bramborové nati* H 360, *Romance z pampelišek* H 364, a *Mikeš z hor* H 375 (série VI/2/3). Svazek obsahující u nás možná nejpopulárnější Martinův díla editoval a celkově zpracoval Vít Zouhar, který má rodově k Martinův i k těmto komorním kantátám blízký vztah. Předmluva je opět velmi detailně zpracována a přináší mnoho méně známých skutečností. K jednotlivým kantátám přidává na základě pramenů genezi díla, informace o básnické předloze i premiéře díla, jeho recepci, prvním tiskovém vydání a také zvukovém, případně filmovém zpracování. I v tomto svazku nalezneme ukázky faksimilií důležitých pramenů. Vydavatelská (kritická) zpráva opět nese všechny náležitosti stanovené pro tento typ edic: detailně popsané a vyhodnocené prameny, bodově zaznamenanou genezi děl, seznam pramenů, stemma a popsaný editorský postup se stanovením a vysvětlením jednotlivých problematik. Samotná část notového textu je vypracována opět precizně pouze s podloženým originálním, tedy českým textem. Překlady do německého a anglického jazyka jsou uvedeny samostatně na konci svazku (což může z praktického hlediska interpretům způsobovat komplikace). Samotný soupis výsledků komparace jednotlivých pramenů opět není rozsáhlý a stejně jako v případě *Eposu o Gilgamešovi* vypovídá o skladatelově soustředěné práci, od počátku s jasnou vizí.

Svazek svým zpracováním vykazuje podobnou kvalitu jako zmíněný pilotní svazek *Eposu o Gilgamešovi*.

K dalším svazkům jen krátce. Jako pilotní svazek okruhu orchestrálních skladeb vyšla *Symfonie č. 4*, H 305 (série II/1/4), jejíž editorkou je Sharon Andrea Choa. I zde lze konstatovat vysokou kvalitu zpracování zahrnující samotný hudební text, přiměřeně vypracovanou předmluvu, detailně popsané prameny a soupis jejich různocnění. Totéž lze říci i o pilotním svazku komorní řady, který edičně připravila Jitka Ziková, obsahujícím skladby *Les Rondes* H 200, *Serenáda č. 1* H 217, *Serenáda č. 3*, H 218, *Stowe Pastorals* H 335 a *Nonet č. 2*, H 374 (série IV/4/1), a dále svazku se *Smyčcovými kvartety č. 4* H 256, č. 5 H 268, č. 6 H 312 a *Concerto da camera* (Smyčcový kvartet č. 7) H 314 (série IV/3/2), který zpracoval kolektiv pod vedením Aleše Březiny.

Všechny dosud vydané svazky vyšly za finanční podpory GA ČR a Státního fondu kultury ČR v nakladatelství Bärenreiter, které má s vydáváním tohoto typu projektů bohaté zkušenosti. Svazky jsou vzorově vytištěny a svázané v pevné vazbě, tentokrát v zelených plátěných deskách. První svazky Souborného vydání díla Bohuslava Martinů jsou příslibem výjimečného edičního počínu, jehož padesátý svazek vydaný v roce 2064 už ale bude muset hodnotit někdo jiný.

Jiří Zahrádka